

ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА на специалност СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА

Област на висше образование:	1. Педагогически науки,
Професионално направление:	1.2. Педагогика
Образователно-квалификационна степен:	“бакалавър”
Професионална квалификация:	“специален педагог, ресурсен учител, учител в специално училище”

Специалността **Специална педагогика** от професионално направление 1.2. Педагогика за образователно-квалификационна степен “бакалавър” и професионална квалификация “специален педагог, ресурсен учител, учител в специално училище” подготвя специалисти с образователно-квалификационни параметри, съобразени със Закона за висше образование/ ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995 г., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 29 Март 2024 г., Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър”, „магистър” и „специалист” /ДВ бр. 76 от 06.08.2002, изм. ДВ бр. 79 от 05.09.2003/, с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на проф. квалификация „Учител”/ДВ, бр.89/11.11.2016 г.; изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021 г., Националната класификация на професиите и длъжностите 2011, утвърдена със Заповед № РД 01-931 от 27.12.2010 г. на министъра на труда и социалната политика, и Наредба № 15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти /ДВ. бр.61 от 2. 08. 2019 г., в сила от 22.08.2019 г., изм. и доп. ДВ. бр.23 от 19 март 2024 г./ за изискванията за заемане на длъжностите „учител” и „възпитател”, съобразно придобитото образование, професионална квалификация и правоспособност както и с Правилник за структурата и организацията на процеса на обучение в Шуменския университет.

Представят се основните цели на обучението и възможностите за професионална реализация в приобщаваща, образователна, възпитателна, корекционна, социализираща, изследователска и организационна дейност в сферата на специалното образование.

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 1 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

I. ЦЕЛИ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Специалността “**Специална педагогика**” има за цел да подготви бакалаври с широкопрофилна, фундаментална подготовка на професионалисти с научни знания, умения и компетентности за осъществяване на ефективна приобщаваща дейност. Организирането на подкрепяща среда изисква диагностична, корекционна, терапевтична, консултантска и други специализирани дейности в рамките на общообразователна, дигитална и специална среда.

Завършилият специалност Специална педагогика трябва:

- да владее и реализира в практиката знания от различни научни области, знания с интегративен и интердисциплинарен характер;
- да познава методики и технологии от специално-педагогическата интервенция за обучение и възпитание, за работа с деца и ученици със специални образователни потребности (СОП) – със слухови, зрителни, интелектуални, невросоматични нарушения, от аутистичния спектър, с множество увреждания и т.н.;
- да познава и практически да прилага подходите за корекционно-компенсаторна работа с различни групи лица с когнитивен, обучителен, езиков и речеви дефицит;
- да владее инструментариума на психолого-педагогическата диагностика;
- да поставя диференциална диагноза на лица с психофизически /интелектуални, комуникативни, сензорни и др./ нарушения;
- да усвоява и прилага знания, свързани с нормативната уредба по отношение правата на детето, приобщаващата среда и други;
- да организира и подпомага процеса на приобщаване на децата със специални образователни потребности в образователни и специално-педагогически институции;
- да планира и организира консултативни дейности със семействата на деца със специални образователни потребности;
- да извършва професионално консултиране и ориентиране на ученици със специални образователни потребности;
- да е подготвен за осъществяване на различни видове дейности: специално-педагогическа, научно-методическа, културно-просветна, корекционно-развиваща, организационно-управленска, сътрудничество и съвместна работа с институциите, работещи с деца и възрастни със специални потребности;
- да интегрира теоретичните знания с практически умения и висока професионална компетентност като гаранция за оказване на ефективна обща и специална подкрепа;
- да умее да прилага информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда;
- да усъвършенства организацията на собствената си дейност и да повишава уменията си за емпатия и толерантност.

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 2 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

II. КВАЛИФИКАЦИОНЕН СТАНДАРТ – компетенции на завършилите студенти образователно-квалификационна степен “бакалавър”

Обучението на бъдещия специален педагог е насочено към придобиване на специално-научна, педагогическа и методическа компетентност.

1. Област и обхват на знанията

Завършилите образователно-квалификационна степен “бакалавър” по специалност “Специална педагогика” трябва да притежават знания за:

- философията, политиката, постиженията и новостите в областите на приобщаващото образование, професионално обучение през целия живот, възпитание на деца със специални образователни потребности и консултиране на хора с различни увреждания;
- приложните и технологични аспекти на обучението на деца със специални образователни потребности;
- характерните познавателни и личностни особености на деца с различни нарушения в развитието и техните образователни потребности;
- идентифициране на образователни потребности;
- различни методи за планиране на образователния и обучителен процес, за разработване на различни образователни и възпитателни материали и за свързване на поставените цели с процеса на обучение и възпитание;
- прилагане на компетентностния подход в работата си при придобиване на ключови компетентности от учениците съгласно чл. 77, ал. 1 от ЗПУО;
- разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене през целия живот и мотивиране на обучаеми със специални образователни потребности.

2. Област и обхват на уменията

2.1. Лични компетенции

- изграждане на умения за самообучение и самоусъвършенстване;
- създаване на умения за поддържане на професионални взаимоотношения, изградени на основа на емпатията и отговорността за работа в екип;
- формиране на професионално отношение към бъдещата професия;
- усъвършенстване на уменията за толерантност, конфиденциалност и позитивност в отношението си към децата със специални образователни потребности и хората с увреждания;
- формиране на култура на общуване и спазване на общочовешки ценности и етични норми.

2.2. Професионални компетентности

Професионалните компетентности са ориентирани към следните основни групи:

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 3 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

1. Преподаване
2. Взаимоотношения с учениците
3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти
4. Лидерство
5. Работа с родителите и семейната общност
6. Възпитателна работа
7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда.

- **Преподаване**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на обучението, диагностичните и терапевтичните интервенции при деца/ученици със специални образователни потребности, както и в областите на специално-педагогическото познание в приобщаващото образование, дидактиката, психологията, методиката на обучението, прилагането на дигитални ресурси в обучението. Отражени са основни очаквания към знанията, уменията и отношенията на ресурсния учител за организиране и реализиране на процесите на диагностика, терапия и обучение, в преподаването и в подпомагането на ученето, постигането на успешни резултати в терапевтичните дейности и обучението на деца и ученици със специални образователни потребности.

- **Взаимоотношения с учениците**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към позитивни и ефективни взаимоотношения с децата и учениците със специални образователни потребности и с всички останали ученици както в реално присъствена образователна среда, така и в ситуации на виртуална комуникация. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процесите на терапия и обучение, така и в ситуации, свързани с подкрепа на личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.

- **Взаимоотношения с другите педагогически специалисти**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията между ресурсния учител и други педагогически специалисти за постигане на целите на обучението и терапията, и на личностното развитие на учениците със специални образователни потребности. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. съвместно преподаване и екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 4 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него в реална и във виртуална среда.

- **Лидерство**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на ресурсния учител като лидер за подкрепа на приобщаващите процеси в занималнята/класна стая в активно сътрудничество с училищната общност. Ресурсният учител трябва да бъде подготвен да определя и утвърждава развиващи цели и високи очаквания по отношение на постиженията на образователните институции в образователното и социалното приобщаване; да оказва специализирана подкрепа при кризисен случай с дете/ученик със специални образователни потребности; да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие; да провежда обучение на учители в съответната област за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие; да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в занималнята/класната стая и извън нея ефективно да подготви децата и учениците със специални образователни потребности за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще.

- **Работа с родителите и семейната общност**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност в реална и във виртуална среда, при отчитане на разнообразието от семейни модели в съвременността.

- **Възпитателна работа**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците със специални образователни потребности като уникални индивидуалности и членове на обществото.

- **Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда.**

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.

В професионалната си дейност завършилите образователно-квалификационна степен “бакалавър” могат:

- да планират и подготвят учебно-възпитателния процес: участия в разработването на карта за оценка на индивидуалните потребности, планове за подкрепа, терапевтични програми за обучение и развитие, преглед на напредъка и функционална оценка на деца и ученици със специални

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 5 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

образователни потребности; взаимодействия с преподаватели, родители, социални партньори, социална среда; изработване на необходимите ресурси за качествен образователен процес за обучаемите; консултативна дейност, свързана с професионалната реализация на лицата с увреждания.

- да осъществяват обучение, възпитание и подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности в детски градини, училища, центрове за специална образователна подкрепа, регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и други;
- да общуват ефективно с децата и учениците със специални образователни потребности както в процесите на терапия и обучение, така и в ситуации, свързани с подкрепа на личностното развитие в реално присъствена образователна среда и в ситуации на виртуална комуникация;
- да участват в екипи за подкрепа на личностно развитие като оценяват потенциала за оптимално развитие, оценяват познавателното развитие, комуникативните умения, социалните умения, физическото развитие, адаптивното поведение, психичните реакции, семейното функциониране на деца и ученици със специални образователни потребности;
- да планират, организират и осъществяват съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. съвместно преподаване и екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него в реална и във виртуална среда;
- да определят и утвърждават развиващи цели и оптимални очаквания по отношение на постиженията на образователните институции в образователното и социалното приобщаване; да оказват специализирана подкрепа при кризисен случай с дете/ученик със специални образователни потребности; да мотивират учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие;
- да провеждат обучение на учители в съответната област за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие; да стимулират иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в занималнята/класната стая и извън нея;
- да усвоят знания, да развият умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност в реална и във виртуална среда, при отчитане на разнообразието от семейни модели в съвременността;
- да консултират родителите при усвояване на похвати за работа с дете/ученик със специални образователни потребности с цел създаване и развитие на полезни умения за самостоятелен и независим живот;
- да проявяват позитивно и справедливо отношение към различията и умения за разбиране и приемане на спецификите на всяко дете и ученик със специални образователни потребности.

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 6 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

III. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ

Завършилите специалност Специална педагогика с образователно-квалификационна степен **“бакалавър”** придобиват професионална квалификация **“специален педагог, ресурсен учител, учител в специално училище”** и се реализират като:

- ресурсни учители в детски градини и училища, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) и центрове за специална образователна подкрепа (ЦСОП);
- учители и възпитатели в специални детски градини, специални училища, защитени жилища и в класове за интегрирано обучение на ученици със специални образователни потребности;
- специални педагози в дневни центрове за деца (лица) с умерена и тежка степен на отклонение в развитието и с множество увреждания;
- специални педагози в центрове за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ЦНСТПЛУИ);
- специални педагози в центрове за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства (ЦНСТПЛПР);
- специални педагози в центрове за социална рехабилитация и интеграция;
- специални педагози в училища за зрително затруднени ученици и в училища за ученици с нарушен слух;
- ресурсни учители и специални педагози на частна практика;
- експерти в екипи за подкрепа за личностно развитие и насочване на деца със специални образователни потребности за интегрирано обучение и приобщаващо образование;
- експерти към регионални управления по образование по въпроси, свързани с приобщаващото образование;
- консултанти в държавни и неправителствени организации и сдружения на самите лица с отклонения в развитието с дейност в сферата на приобщаващото образование;
- директори на специални детски градини и училища, дневни центрове за деца и лица с увреждания, центрове за подкрепа за личностно развитие и центрове за специална образователна подкрепа и други специализирани в сферата на приобщаващото образование институции за деца и лица с увреждания.

IV. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН “БАКАЛАВЪР” ПО СПЕЦИАЛНОСТ “СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА”

Бакалавърска степен се придобива след четири годишен курс /8 семестъра и 240 кредита/ в редовна форма на обучение съгласно приложения учебен план.

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 7 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------

Дипломирането се осъществява в два варианта:

Първи вариант: 1. Писмен държавен изпит по Специална педагогика;

2. Държавен практико-приложен изпит.

Втори вариант: 1. Защита на дипломна работа;

2. Държавен практико-приложен изпит..

V. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Завършилите бакалавърска степен специални педагози имат възможност:

- Да продължат образованието си в образователно-квалификационна степен “магистър”;
- Да получат второ висше образование;
- Да участват в различни форми на продължаващо обучение през целия живот.

Квалификационна характеристика „Специална педагогика“ - бакалавър	Издание 1	Редакция 1	17.03.2025 г.	стр. 8 от 8
---	-----------	------------	---------------	-------------